ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԸ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ 2003
ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՍԱՄՅԱԿ

«ՀՀ պետական պարտքի 2003թ. առաջին կիսամյակի հաշվետվությունը» հրատարակվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարի տեղակալ - գլխավոր գանձապետ Ա. Ջանջուղազյանի և պետական պարտքի կառավարման վարչության պետ Ա. Մարգարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ:

Նյութերը կազմել և թարգմանել են ՀՀ ֆինանսների նախարարության աշխատակազմի պետական պարտքի կառավարման վարչության աշխատակիցներ Ա. Մարությանը, Ս. Մկրտչյանը, Ա. Համբարձումյանը, Ա. Եգանյանը, Ս. Խանվելյանը, Գ. Վարդապետյանը, Ք. Խաչատրյանը և Ս. Իսրայելյանը:

ՆԵՐՔԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԸ

2003 թվականի հունիսի 30-ի դրությամբ ներքին պետական պարտքը բնութագրող ցուցանիշներն ունեն հետևյալ տեսքը (տես գծ.1, աղ. 1).

- ներքին պետական պարտքն անվանական արժեքով կազմել է 41,046.28 մլն. դրամ, որից ՊԿՊ-ները՝ 21,400.0 մլն. դրամ, իսկ ՄԺՊ-ները՝ 19,646.28 մլն. դրամ:
- պետական պարտատոմսերի գծով դեֆիցիտի ֆինանսավորումը՝ 293.3 մլն. դրամ:
- միջին կշռված եկամտաբերությունը կազմել է 16.05%:
- պետական պարտատոմսերի միջին կշռված ժամկետայնությունը կազմել է 253 օր (ՊԿՊ-ներ՝147 օր և ՄԺՊ-ներ՝374 օր):

Աղյուսակ 1

2003 թվականի հունիսի 30-ի դրությամբ ներքին պետական պարտքը բնութագրող ցուցանիշներ

(մլն.դրամ)

	առ 30.06.2002թ	առ 31.12.2002թ	առ 01.07.2003թ
Ներքին պետական պարտքը	38,593.83	40,812.56	41,046.28
որից՝			
կարճաժամկետ պարտատոմսեր	23,300.00	23,300.00	21,400.00
միջին ժամկետ. պարտատոմսեր	15,293.83	17,512.56	19,646.28
Ներքին պետ. պարտքի ժամկետայնությունը (օր)	232	263	253
որից՝			
կարճաժամկետ պարտատոմսերի համար	163	169	147
միջին ժամկետ. պարտատոմսերի համար	373	410	374
Ներքին պետ. պարտքի եկամտաբերությունը (%)	16.8579	16.4304	16.0543
որից՝			
կարճաժամկետ պարտատոմսերի համար	15.1950	14.7908	14.4911
միջին ժամկետ. պարտատոմսերի համար	19.3913	18.8359	17.7570

Գծապատկեր 1

Ներքին պետական պարտքի կառուցվածքը 2003թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ

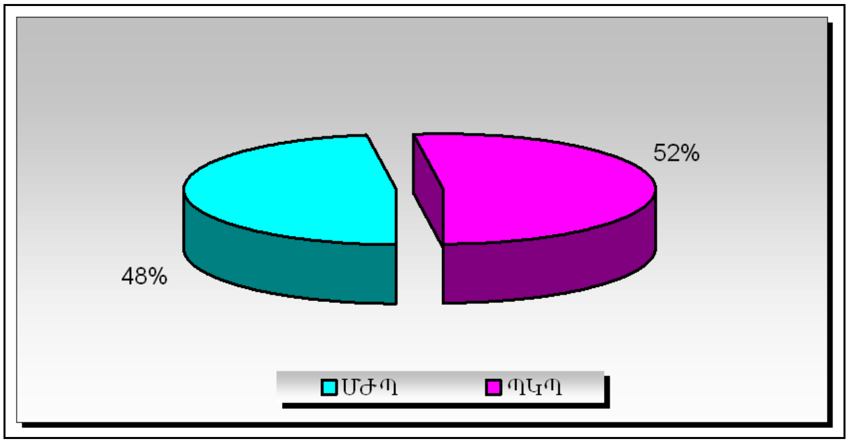

ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱ

2003 թվականի I կիսամյակի ընթացքում տեղի է ունեցել 25 թողարկում, որից 17-ը` ՊԿՊ-ների, 8-ը` ՄԺՊ-ների թողարկումներ են: Պետական պարտատոմսերի թողարկման ծավալի մեջ ՊԿՊ-երը կազմել են 10.1 մլրդ. դրամ (51%-ը), իսկ ՄԺՊ-երը` 9.6 մլրդ. դրամ (49%-ը): ՊԿՊ-ների մեկ թողարկման միջին ծավալը կազմել է 600.0 մլն. դրամ, ՄԺՊ-ինը` 1,200.0 մլն. դրամ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական պարտատոմսերի նկատմամբ պահանջարկը գերազանցել է առաջարկը 2.25 անգամ, տեղաբաշխվել է թողարկման ծավալի 95.4%-ը: I կիսամյակի ընթացքում կատարված տեղաբաշխումների միջին կշռված ժամկետայնությունը կազմել է 373 օր, եկամտաբերությունը` 14.81% (տես աղ. 1):

Աղյուսակ 2

2003 թվականի I կիսամյակի ընթացքում պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության և ժամկետայնության ցուցանիշներն ըստ ամիսների

	Նվազ. եկամտ.	Առավ. եկամտ.	Միջ. կշռվ. եկամտ.	Տեղ. միջ. կշռ. օր
Հունվար	14.6000	15.0649	14.9061	325
Փետրվար	11.5300	13.3000	12.7655	312
Մարտ	12.3700	17.1042	15.0328	381
Ապրիլ	13.5000	18.3104	16.0245	334
Մայիս	13.2000	17.4830	15.3692	295
Հունիս	11.0251	16.1297	14.2751	525
I կիսամյակ	11.0251	18.3104	14.8117	373

Աղյուսակ 3

Առաջնային տեղաբաշխման կառուցվածքը ըստ մասնակիցների

	6 Գործակալներ %	13 Դիլերներ %	ԳՊ %	Ընդամենը %
Հունվար	73.79	22.61	3.60	100.00
Փետրվար	74.25	23.63	2.12	100.00
Մարտ	59.72	39.02	1.26	100.00
Ապրիլ	59.18	36.45	4.37	100.00
Մայիս	75.23	22.17	2.60	100.00
Հունիս	87.58	10.87	1.55	100.00
I կիսամյակ	71.36	26.24	2.40	100.00

Պահանջարկի 90.42%-ը (40,122,913,000 դրամ) ձևավորվել է Գործակալների և Դիլերների սեփական միջոցների, իսկ 8.57%-ը (3,802,355,000 դրամ)` ներդրողների հաշվին: Ներդրողների կառուցվածքը 2003թ. հունիսի 27-ի դրությամբ ունի հետևյալ տեսքը` (տես գծ. 2):

Գծապատկեր 2

Պետական պարտատոմսերի ներդրողների կառուցվածքը 2003թ հունիսի 27-ի դրությամբ

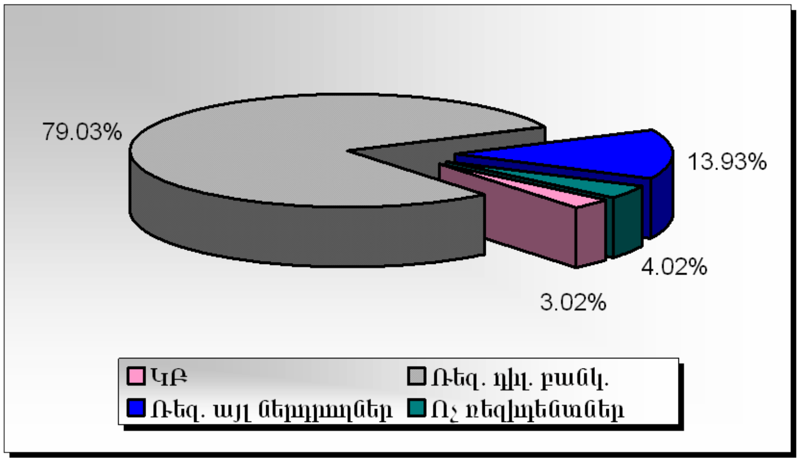

ԵՐԿՐՈՐԴԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱ

2003 թվականի I կիսամյակի ընթացքում երկրորդային շուկայում.

- կատարվել է 538 գործարք,
- գործարքների ընդհանուր ծավալը կազմել է 19,241.6մլն. դրամ (տես գծ.3), որից.
    - առևտրային բանկերի կողմից 19,241.6 մլն. դրամ (ՊԿՊ՝ 11,749.3 մլն. դրամ, ՄԺՊ՝ 7,492.3 մլն. դրամ),
    - ԿԲ-ի կողմից գործարք չի կատարվել,
- միջին կշռված եկամտաբերությունը կազմել է 13.9112%,
- միջին կշռված ժամկետայնությունը կազմել է 383 օր,
- միջին օրական ծավալը կազմել է 160.3 մլն. դրամ,
- գործարքների միջին օրական քանակը՝ 4:

Գծապատկեր 3

2003 թվականի I կիսամյակում երկրորդային շուկայում կատարված գործառնությունները ըստ ժամկետայնության

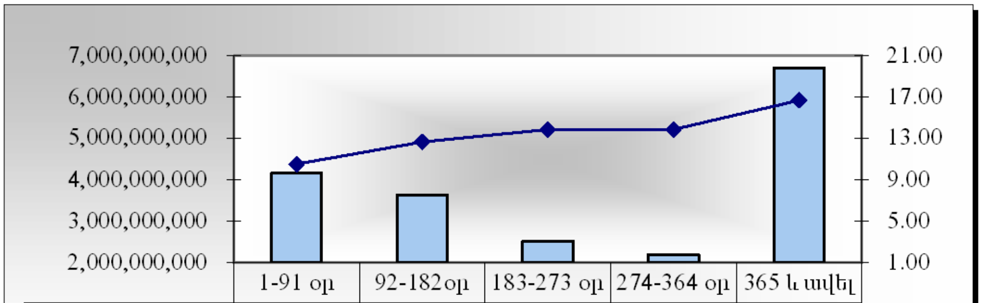

	1-91 օր	92-182օր	183-273 օր	274-364 օր	365 և ավել
գործ. ծավալ	4,168,146,0	3,639,006,0	2,529,620,0	2,199,595,0	6,705,272,0
եկամտ. %	10.52	12.68	13.89	13.87	16.70

- երկրորդայոյին շուկայում իրականացված գործարքների եկամտաբերությունը տատանվել է 5.99%-ից 19.98% սահմաններում:

Գծապատկեր 4

2003 թվականի I կիսամյակում երկրորդային շուկայում կատարված գործարքների եկամտաբերության և ժամկետայնության փոխադարձ կապը

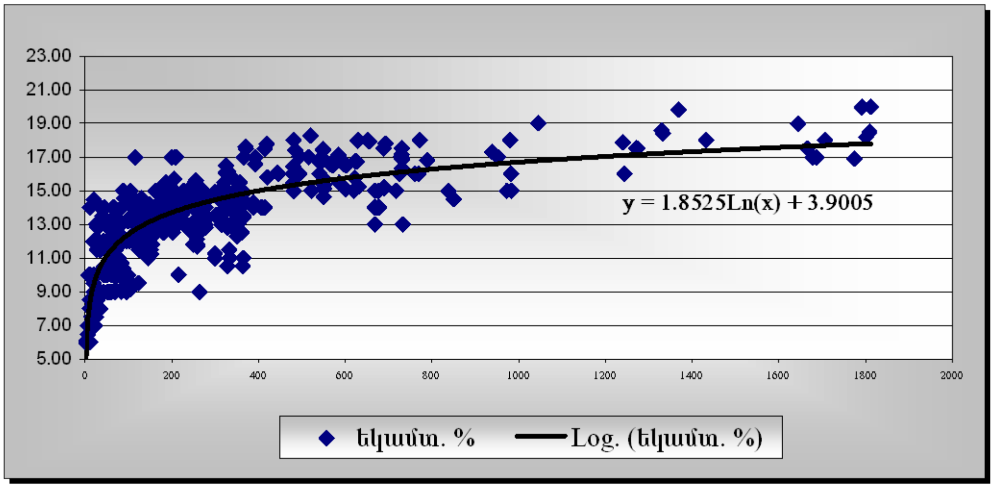

ԳԱՆՁԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԱՌՈՒ

2003թ. առաջին կիսամյակում Գանձապետական պահառուի կողմից իրականացված գործառնությունններն ունեցել են հետևյալ տեսքը՝ (տես աղ. 4, 5)

- 17 աճուրդից մասնակցել է 17-ին,
- ներդրման ծավալը կազմել է 450.479.000 դրամ,
- մարվել է 342.917.000 դրամի պարտատոմս,
- տեղաբաշխված ՊԿՊ-ների 4.46 % ձեռք է բերվել ԳՊ-ի միջոցով,
- միջինը մեկ աճուրդի ժամանակ ներդրվել է 26.498.765 դրամ,
- հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ շրջանառության մեջ է եղել 695.954.000 դրամի պարտատոմս (տես գծ. 5),

Գծապատկեր 5

Շրջանառության մեջ գտնվող պարտատոմսերի ծավալը

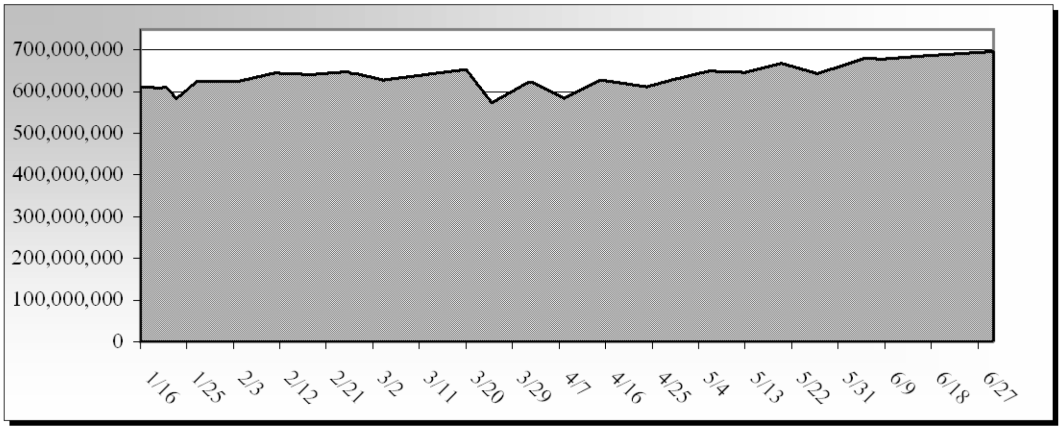

- բացված դեպո հաշիվների քանակը կազմել է 620, որոնցից 56-ը բացվել են հաշվետու ժամանակահատվածում (տես գծ. 6),

Գծապատկեր 6

Դեպո հաշիվների դինամիկան

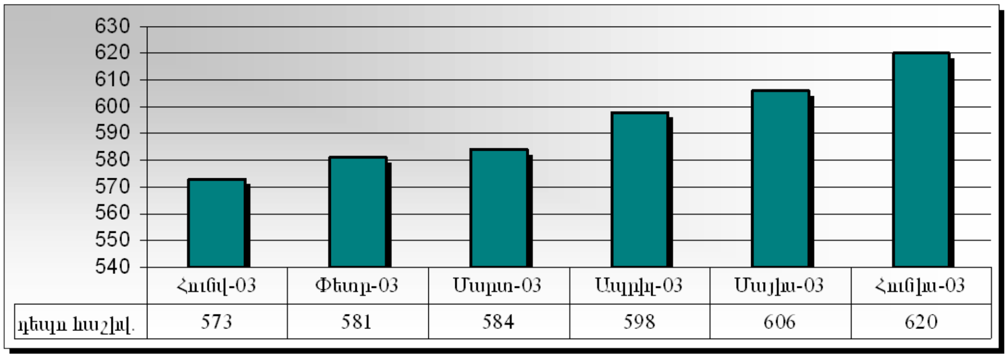

- շրջանառության մեջ եղած պարտատոմսերի միջին կշռված ժամկետայնությունը կազմել է 186 օր,
- մեկ ներդրողի կողմից ներդրման ծավալը կազմել է 2.370.942 դրամ,
- միջինը մեկ աճուրդում մեկ ներդրողի ներդրման ծավալը կազմել է 1.516.764 դրամ:

Աղյուսակ 4

ԳՊ-ի կողմից 2003թ-ի առաջին կիսամյակի ընթացքում իրականացրած գործառնությունները

	Մարում	Սպասարկում	Ընդամենը	Տեղաբաշխում	Տեղաբաշխվածի կշիռը (%)	Աճուրդ. քանակը	Մեկ աճուրդի ներդրման միջին ծավալը
27-39 շաբ.	48.997.951	5.498.049	54.496.000	69.073.000	15.33	4	17.268.250
40-52 շաբ.	253.805.401	34.615.599	288.421.000	381.406.000	84.67	13	29.338.923
Ընդամենը	302.803.352	40.113.648	342.917.000	450.479.000	100.00	17	26.498.765

Աղյուսակ 6

30.06.2003թ. դրությամբ ԳՊ-ի միջոցով շրջանառության մեջ գտնվող ՊԿՊ-եր

	27-39 շաբաթ	40-52 շաբաթ	Ընդամենը
Անվանական արժեք	85,015,000	610,939,000	695,954,000
Գնման գին	77,928,624	536,914,754	614,843,378
Սպասարկում	7,086,376	74,024,246	81,110,622
Միջին եկամտաբերություն	14.09%	14.42%	14.38%
Կշիռը	12.22%	87.78%	100.00%

Գծապատկեր 7

Ներդրումներն ըստ ժամկետայնության

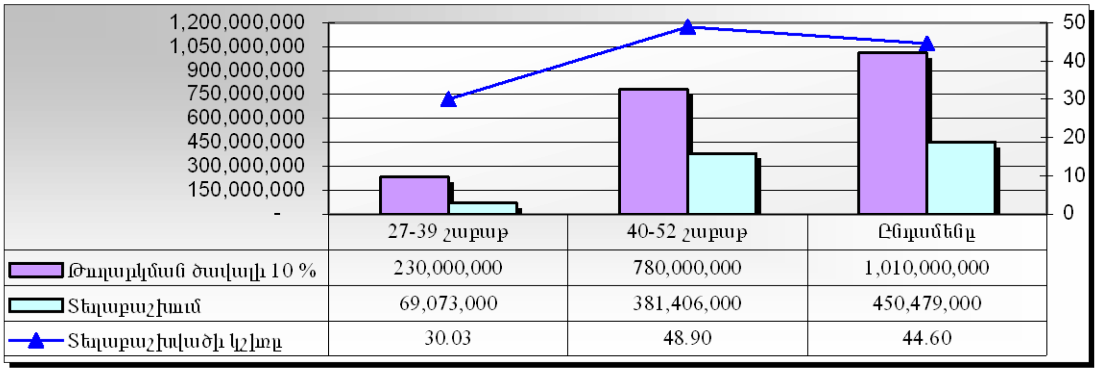

ԱՐՏԱՔԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔ

2003 թվականի հունիսի 30-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պետական պարտքը կազմել է 1078.4 մլն ԱՄՆ դոլար և նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ աճել է 11.9 տոկոսով, իսկ 2002 թվականի դեկտեմբերի 31-ի համեմատությամբ` 5.2 տոկոսով (տես աղ. 5, գծ. 8):

Գծապատկեր 8

ՀՀ արտաքին պետական պարտքի և նրա բաղադրիչների դինամիկան

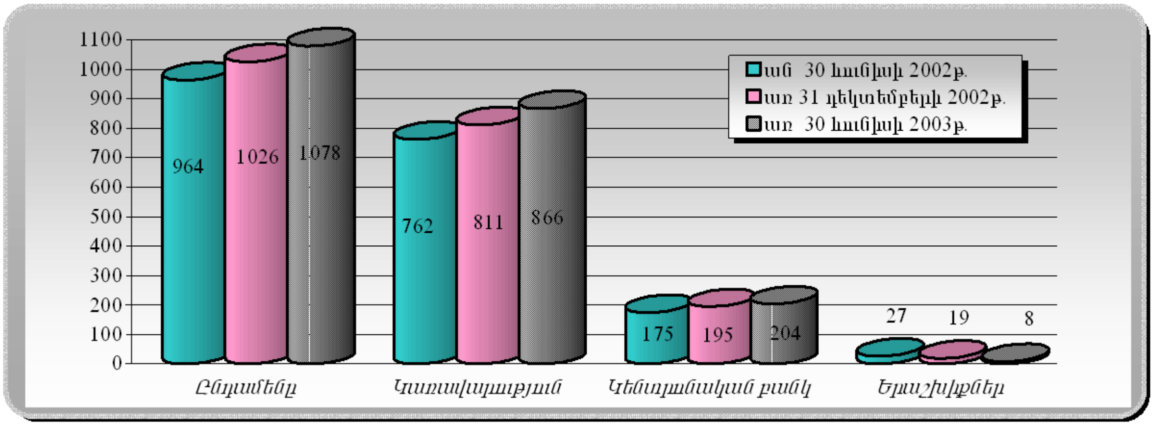

Աղյուսակ 5

ՀՀ արտաքին պետական պարտքը 2003 թվականի հունիսի 30-ի դրությամբ

Ցուցանիշի անվանումը	Պարտքի մեծությունը, մլն ԱՄՆ դոլար			Պարտքի կառուցվածքը, %		
	առ 30.06.02թ.	առ 31.12.02թ.	առ 30.06.03թ.	առ 30.06.02թ.	առ 31.12.02թ.	առ 30.06.03թ.
ՀՀ արտաքին պետական պարտք	963.6	1025.5	1078.4	100.0	100.0	100.0
այդ թվում`						
1. ՀՀ Կառավարության արտաքին պարտավորություններ	762.3	811.3	866.3	79.1	79.1	80.3
որից`						
Բազմակողմանի վարկատուներ	559.6	606.3	659.0	58.1	59.1	61.1
Համաշխարհային բանկ	490.2	542.1	593.0	50.9	52.9	55.0
Գյուղ. Զարգացման Միջազգային Հիմնադրամ	22.3	26.0	29.6	2.3	2.5	2.7
Վերակառուց. և Զարգաց. Եվրոպական Բանկ	31.1	28.8	26.2	3.2	2.8	2.4
Եվրամիություն	16.0	9.4	10.3	1.7	0.9	1.0
Երկկողմանի վարկատուներ	202.7	205.0	207.3	21.0	20.0	19.2
Ռուսաստանի Դաշնություն	101.2	93.8	93.8	10.5	9.1	8.7
ԱՄՆ	65.4	61.3	60.2	6.8	6.0	5.6
Գերմանիա (KfW)	20.0	35.2	42.2	2.1	3.4	3.9
Թուրքմենստան	11.2	9.4	5.7	1.2	0.9	0.5
Ֆրանսիա	3.5	3.7	4.1	0.4	0.4	0.4
Ճապոնիա	1.4	1.5	1.5	0.1	0.1	0.1
2. ՀՀ Կենտրոնական բանկի արտաքին պարտավորություններ	174.5	194.8	203.7	18.1	19.0	18.9
որից`						

Բազմակողմանի վարկատուներ	174.5	194.8	203.7	18.1	19.0	18.9
Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամ	174.5	194.8	203.7	18.1	19.0	18.9
3. ՀՀ Կառավարության և Կենտրոնական բանկի արտաքին երաշխիքներ	26.7	19.4	8.4	2.8	1.9	0.8
որից`						
Բազմակողմանի վարկատուներ	21.7	19.4	8.4	2.3	1.9	0.8
Վերակառուց. և Զարգաց. Եվրոպական Բանկ	10.6	9.4	8.4	1.1	0.9	0.8
ԱՊՀ Միջպետական Բանկ	11.1	10.0	-	1.1	1.0	-
Երկկողմանի վարկատուներ	5.0	-	-	0.5	-	-
Շվեյցարիա	5.0	-	-	0.5	-	-

2003 թվականի հունիսի 30-ի դրությամբ ՀՀ արտաքին պարտավորությունների 80.8 տոկոսը կազմել են բազմակողմանի վարկատուներից ստացված վարկային միջոցները, իսկ մնացած 19.2 տոկոսը` երկկողմանի վարկատուներից ստացված վարկերը:

2003 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում ՀՀ արտաքին վարկային զամբյուղը համալրվել է ևս մեկ վարկային պայմանագրով.

- **Կառուցվածքային բարեփոխումների V-րդ վարկային ծրագիր` SAC-5** (վարկատու` *Միջազգային Զարգացման Գործակալություն*, վարկառու` *ՀՀ Կառավարություն*): Վարկային պայմանագրի ընդհանուր գումարը կազմել է 30.2 մլն SDR:

Ինչպես բոլոր նախորդ վարկերը, վերոհիշյալ վարկը ևս Միջազգային Զարգացման Գործակալության կողմից տրամադրվել է արտոնյալ պայմաններով:

2003 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում ՀՀ արտաքին պարտավորությունների գծով ստացվել է 54.8 մլն ԱՄՆ դոլար և միաժամանակ արտաքին պարտավորությունների սպասարկմանը ուղղվել է 36.9 մլն ԱՄՆ դոլար (տես աղ.6, 7), որից`

- տոկոսավճարների գծով 6.9 մլն ԱՄՆ դոլար,
- հիմնական գումարի մարման գծով 30.0 մլն ԱՄՆ դոլար:

Աղյուսակ 6

ՀՀ արտաքին պարտքի սպասարկումը և արտաքին վարկային միջոցների օգտագործումը 2003 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում

/ մլն ԱՄՆ դոլար /

Ցուցանիշի անվանումը	Օգտագործում	Սպասարկում		
		ընդամենը	այդ թվում`	
			մարում	տոկոսավճար
Ընդամենը	54.8	36.9	30.0	6.9
այդ թվում`				
ՀՀ Կառավարության արտաքին պարտավորությունների գծով	41.3	14.1	8.0	6.1
ՀՀ Կենտրոնական բանկի արտաքին պարտավորությունների գծով	13.6	11.1	10.9	0.2
ՀՀ Կառավարության և Կենտրոնական բանկի արտաքին երաշխիքների գծով	-	11.7	11.0	0.6

Աղյուսակ 7

ՀՀ արտաքին պարտքի սպասարկումը և արտաքին վարկային միջոցների օգտագործումն ըստ վարկատուների 2003 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում

/ մլն ԱՄՆ դոլար /

Ցուցանիշի անվանումը	Օգտագործում	Սպասարկում

		ընդամենը	այդ թվում՝	
			մարում	տոկոսավճար
Ընդամենը	54.846	36.931	29.970	6.961
այդ թվում				
Բազմակողմանի վարկատուների գծով	51.130	28.782	25.056	3.726
որից				
Համաշխարհային բանկ	34.510	2.445	0.245	2.201
Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամ	13.595	11.106	10.875	0.231
Գյուղ. Զարգացման Միջազգային Հիմնադրամ	2.790	0.098	-	0.098
Վերակառուց. և Զարգաց. Եվրոպական Բանկ	0.235	4.488	3.936	0.551
Եվրամիություն	-	0.146	-	0.146
ԱՊՀ Միջպետական Բանկ	-	10.500	10.000	0.500
Երկկողմանի վարկատուների գծով	3.715	8.149	4.914	3.235
որից				
Ռուսաստանի Դաշնություն	-	2.545	-	2.545
ԱՄՆ	-	1.654	1.151	0.503
Գերմանիա (KfW)	3.715	0.167	-	0.167
Թուրքմենստան	-	3.763	3.763	-
Ֆրանսիա	-	0.014	-	0.014
Ճապոնիա	-	0.006	-	0.006

2003 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում արտաքին պետական պարտքի մեծությունը 2002 թվականի դեկտեմբերի 31-ի համեմատությամբ աճել է շուրջ 52.9 մլն ԱՄՆ դոլարով, որը պայմանավորված է եղել

- օգտագործում – մարում տարբերությամբ՝ ընդհանուր գումարի 46.9 տոկոսը (24.8 մլն ԱՄՆ դոլար),
- արժութային տատանումներով՝ ընդհանուր գումարի 53.1 տոկոսը (28.1 մլն ԱՄՆ դոլար):

Եվ վերջում նշենք, որ 2003 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում ՀՀ արտաքին պարտավորությունների սպասարկման գծով բոլոր վճարումները կատարվել են ժամանակին և պատշաճ կերպով: